

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA OLSZEWSKI przeciwko POLSCE
(Skarga nr 21880/03)

WYROK

STRASBURG
2 kwietnia 2013 roku

Wyrok ten stanie się ostateczny zgodnie z warunkami określonymi w Artykule 44 ust. 2 Konwencji. Wyrok może podlegać korekcie wydawniczej.

W sprawie Olszewski przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba w składzie:

Pani Ineta Ziemele, *Przewodnicząca*

Pan David Thór Björgvinsson,

Pan Päivi Hirvelä,

Pan George Nicolaou,

Pani Zdravka Kalaydjieva,

Pan Vincent A. De Gaetano,

Pan Krzysztof Wojtyczek, *sędziowie,*

oraz Pan Lawrence Early, *Kanclerz Sekcji,*

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 12 marca 2013 roku,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu.

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 21880/03) wniesionej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie Artykułu 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności ("Konwencja") przez obywatela polskiego, pana Grzegorza Olszewskiego ("skarżący"). Pierwsza część skargi, dotycząca prowadzonego przeciwko skarżącemu postępowania karnego (Artykuł 6) została wniesiona w dniu 22 kwietnia 2003 roku. Druga jej część, dotycząca warunków pobytu skarżącego i opieki medycznej w zakładzie karnym (Artykuł 3) oraz trzech postępowań cywilnych (Artykuł 6), została wniesiona w dniu 31 maja 2007 roku.

2. Polski Rząd ("Rząd") reprezentowany był przez swojego Pełnomocnika, pana J. Wołásiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych, którego obowiązki przejęła następnie pani J. Chrzanowska z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący, cierpiący na dolegliwości ortopedyczne oraz inne choroby, podniósł w szczególności zarzut, że nastąpiło naruszenie Artykułu 3 Konwencji z uwagi na przeludnienie oraz nieodpowiednią opiekę medyczną podczas jego osadzenia w Zakładzie Karnym w Płocku.

4. W dniu 14 stycznia 2008 roku skarga została zakomunikowana Rządowi. Zdecydowano też o łącznym rozpatrzeniu kwestii dopuszczalności i meritum skargi (Artykuł 29 § 1).

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżący urodził się w 1958 roku i mieszka w Gostyninie.

A. Postępowanie karne przeciwko skarżącemu

6. W dniu 22 kwietnia 2003 roku skarżący wniósł do Trybunału skargę na błędy proceduralne oraz niekorzystny wynik postępowania karnego.

7. Dnia 28 lipca 1999 roku został on uniewinniony od zarzucanego mu przestępstwa rozboju przez Sąd Rejonowy w Gostyninie.

8. W dniu 21 grudnia 1999 roku Sąd Okręgowy w Płocku częściowo uchylił wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania przez sąd niższej instancji.

9. Dnia 20 maja 2002 roku Sąd Rejonowy w Gostyninie uznał skarżącego winnym rozboju i skazał go na karę sześciu lat pozbawienia wolności.

10. W dniu 2 grudnia 2002 roku Sąd Okręgowy w Płocku utrzymał wyrok w mocy, obniżając jednocześnie wymiar kary do pięciu lat pozbawienia wolności. Wyrok, wraz jego uzasadnieniem, został doręczony skarżącemu w dniu 16 marca 2003 roku.

11. W dniu 24 marca 2003 roku obrońca z urzędu skarżącego poinformował Sąd Rejonowy w Płocku, że nie znalazł podstaw dla wniesienia skargi kasacyjnej w sprawie skarżącego. W dniu 7 kwietnia sąd przekazał tę informację skarżącemu wraz z odmową wyznaczenie innego adwokata.

12. W dniu 9 kwietnia 2004 roku Rzecznik Praw Obywatelskich odmówił wniesienia skargi kasacyjnej w sprawie skarżącego, nie znajdując ku temu żadnych podstaw.

13. W dniu 15 marca 2005 roku skarżący wystąpił do Sądu Najwyższego z wnioskiem o wznowienie postępowania.

14. W dniu 20 czerwca 2005 roku Sąd Rejonowy w Gostyninie wyznaczył adwokata z urzędu do reprezentowania skarżącego przy składaniu wniosku o wznowienie postępowania w jego sprawie. W dniu 8 sierpnia 2005 roku adwokat skarżącego złożył stosowny wniosek o wznowienie postępowania. Podniósł w nim, że od czasu skazania skarżącego pojawiły się nowe fakty oraz dowody, a mianowicie dwaj świadkowie oskarżenia przyznali się do składania fałszywych zeznań.

15. W dniu 16 września 2005 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowił zwolnić skarżącego z opłat sądowych.

16. W dniu 30 września 2005 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił wniosek o wznowienia postępowania z uwagi na to, że wspomniani świadkowie nie zostali uznani za winnych składania fałszywych zeznań w postępowaniu prowadzonym przeciwko skarżącemu, tym samym argumenty podniesione przez adwokata skarżącego były w świetle prawa nieważne.

17. Zgodnie z obowiązującym prawem krajowym w sprawie nie przysługiwała już apelacja.

B. Warunki odbywania przez skarżącego kary pozbawienia wolności

18. W dniu 31 maja 2007 roku skarżący wniósł do Trybunału skargę na przeludnienie, nieodpowiednią opiekę medyczną oraz warunki odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w Płocku.

1. Okres odbywania przez skarżącego kary pozbawienia wolności

19. Skarżący przebywał w Zakładzie Karnym w Płocku trzykrotnie: (1) od 30 grudnia 1998 do 14 lipca 1999 roku; (2) od 8 sierpnia 2003 do 4 czerwca 2007 roku i (3) od 9 stycznia do 6 lutego 2008 roku. W okresie pomiędzy pierwszym a drugim okresem odbywania kary pozbawienia wolności skarżący przebywał na wolności, natomiast w czasie pomiędzy drugim a trzecim okresem pobytu w zakładzie karnym pozostawał na oddziale szpitalnym Aresztu Śledczego w Gdańsku. Wyszedł na wolność w dniu 6 lutego 2008 roku.

2. Warunki odbywania kary przez skarżącego w zakładzie karnym w okresie od 8 sierpnia 2003 do 4 czerwca 2007 oraz od 9 stycznia do 6 lutego 2008 roku

20. Skarżący twierdził, że przez cały okres swojego pobytu w Zakładzie Karnym w Płocku był przetrzymywany w przeludnionych celach. Nie podał przy tym powierzchni cel, w których był umieszczony ani liczby przebywających razem z nim osadzonych.

21. Jednakże przedłożył on Trybunałowi kopie oficjalnych pism, z których wynika, że raz na trzy do czterech miesięcy dyrektor Zakładu Karnego w Płocku zgłaszał właściwemu sędziemu penitencjarnemu w Płocku następujące uwagi: "... z powodu przeludnienia [pomieszczeń więziennych], zmuszony byłem do umieszczenia skazanych w celach o powierzchni mniejszej niż 3 m² przypadające na jednego osadzonego. Sytuacja ta dotyczy wszystkich cel ..."

22. Oficjalne statystyki opublikowane przez *Służbę Więzienną* wskazują, że w czasie drugiego odbywania przez skarżącego kary pozbawienia wolności, przeludnienie (wskaźnik, o jaki liczba osadzonych przekracza maksymalną dopuszczalną pojemność danego zakładu karnego, którą z kolei oblicza się przyjmując za podstawę przewidziany w polskim prawie standard w postaci 3 m² powierzchni celi przypadającej na jednego osadzonego) w Zakładzie Karnym w Płocku wahało się pomiędzy 19% a 29% w przedmiotowym okresie 2003 roku, 22% - 33% w roku 2004, 22% - 34% w 2005, 25% - 36% w 2006 oraz 29% - 34,5% w odpowiednim okresie roku 2007, osiągając wielkość prawie 30% w styczniu 2008 i ponad 33% w lutym tego samego roku.

23. Rząd przyznał, że w przedmiotowym okresie, tj. pomiędzy rokiem 2003 a styczniem roku 2008, całkowita maksymalna pojemność Zakładu Karnego w Płocku została przekroczona średnio o 32%.

24. Rząd stwierdził również, że w okresie pomiędzy 8 sierpnia 2003 a 4 czerwca 2007 roku skarżący przebywał w ośmiu celach, o powierzchni wynoszącej pomiędzy 6 a 25 m². Rząd podniósł przy tym, że nie istnieje żadna dokumentacja, która by wskazywała ilu osadzonych przebywało w tych celach razem ze skarżącym. Dlatego też nie można stwierdzić czy cele, w których przebywał skarżący były przeludnione, czy też nie.

25. Odnośnie do ostatniego okresu pobytu skarżącego zakładzie karnym Rząd przekazał informację, że w okresie pomiędzy 9 stycznia a 6 lutego 2008 roku skarżący był osadzony w celi nr 304, której powierzchnia wynosi prawie 25 m². Przez łączny okres dziewięciu dni przebywał on w tej celi razem z dziesięcioma innymi osadzonymi (2,2 m² na osobę). Pozostałe dziewiętnaście dni spędził w niej z jedenastoma osadzonymi (2 m² na osobę).

26. Wydaje się, że wszystkie cele były czyste, dobrze oświetlone i posiadały wentylację.

27. Rząd podkreślił, że skarżący nie był zamknięty w swojej celi przez cały dzień. Miał prawo do codziennego, godzinnego spaceru na świeżym powietrzu, zaś co drugi dzień – do godzinnego pobytu w świetlicy więziennej oraz do dwóch wizyt w tygodniu w bibliotece. Ponadto, na życzenie, skarżący mógł uczestniczyć w zajęciach edukacyjnych i rekreacyjnych oraz podjąć pracę proponowaną przez zakład karny.

28. Co do zasady, skarżący nie kwestionował powyższych twierdzeń. Jeżeli jednak chodzi o możliwości podjęcia przez niego pracy, to przedstawił on Trybunałowi szereg kopii pism otrzymanych od zarządu więziennictwa i kierownictwa zakładu karnego, z których wynikało, że możliwości zatrudnienia go były obiektywnie ograniczone z uwagi na jego niepełnosprawność oraz bardzo wysoki wskaźnik bezrobocia wśród osadzonych (patrz § 39 poniżej).

29. I wreszcie, skarżący podniósł, że przez dwa lata, tj. od 27 października 2004 do 4 czerwca 2007 roku przebywał w jednej celi (nr 304, oddział III) z osadzonym cierpiącym na schizofrenię, z historią zachowań agresywnych.

30. Rząd twierdził, że skarżący w okresie swojego pobytu w Zakładzie Karnym w Płocku nie przebywał w jednej celi z żadnym osadzonym, który by cierpiał na schizofrenię. Rząd wskazał przy tym, że skarżący nigdy nie zgłaszał władzom więziennym żadnych skarg w tym względzie.

C. Opieka medyczna nad skarżącym w zakładzie karnym

31. W swojej skardze do Trybunału z dnia 31 maja 2007 roku skarżący podniósł również zarzut, że podczas jego pobytu w Zakładzie Karnym w Płocku nie zapewniono mu odpowiedniej opieki lekarskiej w ramach więziennego systemu opieki zdrowotnej.

32. Skarżący cierpiał na chorobę wrzodową, żylaki, miażdżycę tętnic, zapalenie kości i stawów, chroniczne zapalenie oskrzeli, astmę oraz przepuklinę kręgosłupa. Stan jego zdrowia potwierdzała bogata dokumentacja szpitalna oraz zaświadczenia lekarskie, wystawione między innymi przez szpital publiczny w Gostyninie w dniu 16 maja 2003 roku, Zakład Opieki Zdrowotnej w Zakładzie Karnym w Płocku w dniu 30 stycznia 2007 roku oraz oddział szpitalny Aresztu Śledczego w Gdańsku w dniach 31 lipca oraz 8 lutego 2007 roku. Ponadto skarżący używał protez, a stan jego zdrowia był ogólnie zły.

33. Skarżący przedstawił dwa wypisy ze szpitala, wystawione na krótko przed jego pobyt w zakładzie karnym w 2003 roku. Z dokumentów tych wynikało, że był on leczony na zapalenie stawów kręgosłupa i chroniczne zapalenie oskrzeli oraz że w chwili wypisywania go ze szpitala jego stan zdrowia było ogólnie dobry. Wypisy szpitalne zawierały również zalecenie przyjmowania przez skarżącego określonych leków oraz wykonywania ćwiczeń fizjoterapeutycznych w domu.

34. W dniu 14 lutego 2007 roku skarżącemu wydano zaświadczenie stwierdzające u niego umiarkowany stopień niepełnosprawności, a w dniu 31 maja 2010 roku – zaświadczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym.

35. Skarżący twierdził, że w trakcie swojego pobytu w zakładzie karnym nie miał on zapewnionej odpowiedniej opieki medycznej. W szczególności podniósł, że nie zapewniono mu specjalistycznego leczenia ortopedycznego oraz że kilkakrotnie odmówiono mu dostępu do środków przeciwbólowych.

36. Rząd twierdził, że skarżący miał zapewnioną regularną, odpowiednią opiekę lekarską oraz leczenie – zgodnie z obowiązującą praktyką medyczną. Był on badany przez lekarzy ogólnych i specjalistów 259 razy. Dokładniej zaś, podczas swojego drugiego i trzeciego pobytu w Zakładzie Karnym w Płocku skarżący był badany przez lekarzy ogólnych (147 razy) oraz specjalistów z zakresu fizjoterapii (dwadzieścia dwa razy), przez pulmonologa (czterdzieści razy), stomatologa (jedenaście razy), radiologa (dziewięć razy), psychiatrę (dziesięć razy), neurologa (czternaście razy), dermatologa (trzy razy), laryngologa (dwa razy), okulistę (trzy razy) i raz przez chirurga naczyniowego.

37. W okresie od 4 czerwca 2007 roku do 9 stycznia 2008 roku skarżący przebywał w Areszcie Śledczym w Gdańsku. Początkowo został on umieszczony na oddziale ogólnym z uwagi na trwający remont oddziału szpitalnego. W dniu 8 sierpnia 2007 roku skarżącego przeniesiono na oddział szpitalny. Z wystawionych tam zaświadczeń lekarskich wynika, że w całym przedmiotowym okresie był on leczony szpitalnie na zapalenie i przepuklinę kręgosłupa oraz na chroniczne zapalenie oskrzeli.

D. Działania podjęte przez skarżącego odnośnie do warunków jego pobytu i opieki medycznej w zakładzie karnym

1. Skargi na władze więzienne

38. Skarżący wniósł do władz penitencjarnych szereg skarg na nieodpowiednią, jego zdaniem, opiekę medyczną oraz inne aspekty jego pobytu w zakładzie karnym, ale bez efektu. Na tym etapie skarżący nie wniósł jeszcze skarg na przeludnienie w celach.

39. Pismem z dnia 2 czerwca 2005 roku urzędnik upoważniony przez Dyrektora Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Łodzi poinformował skarżącego, że wniesiona przez niego skarga dotycząca braku dla niego pracy w Zakładzie Karnym w Płocku została odrzucona jako nieuzasadniona. W piśmie tym podkreślono, że możliwości zatrudnienia skarżącego były obiektywnie ograniczone z uwagi na stopień jego niepełnosprawności oraz fakt, że wskaźnik bezrobocia wśród więźniów był bardzo wysoki.

40. Pismami z dnia 19 kwietnia, 7 maja, 9 lipca oraz 8 października 2007 roku Dyrektorzy Okręgowych Inspektoratów Służby Więziennej w Łodzi oraz w Gdańsku poinformowali skarżącego, że jego skargi na nieodpowiednią opiekę medyczną w zakładzie karnym zostały oddalone jako nieuzasadnione. Stwierdzono, że skarżący otrzymał wystarczającą pomoc medyczną, przechodząc specjalistyczne badania i otrzymując przepisane lekarstwa. Odnotowano również, że w celu zapewnienia mu lepszej opieki medycznej w dniu 4 czerwca 2007 roku skarżący został przeniesiony na oddział szpitalny Aresztu Śledczego w Gdańsku.

41. Pismem z dnia 6 sierpnia 2007 roku Dyrektor Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Łodzi poinformował skarżącego, że – pomimo jego prośby – zakład opieki zdrowotnej Zakładu Karnego w Płocku nie był w stanie podjąć wszystkich działań niezbędnych dla zapewnienia mu protez. Skarżący nie zgłosił żadnych uwag dotyczących tego aspektu jego stanu zdrowia i opieki medycznej.

42. Skarżący wystąpił również do sądu o przerwę w odbywaniu kary ze względu na zły stan zdrowia, jednakże w dniu 27 sierpnia 2007 roku Sąd Okręgowy w Gdańsku odmówił mu wydania wymaganej zgody.

43. W dniu 14 listopada 2007 roku Sąd Apelacyjny w Gdańsku utrzymał tę decyzję w mocy. Sądy krajowe uznały, że skarżącemu można zapewnić odpowiednią opiekę medyczną i leczenie w ramach systemu penitencjarnego. Powołano się przy tym na zaświadczenia lekarskie z dnia 12 lipca oraz 8 listopada 2007 roku, z których wynikało, że stan kręgosłupa skarżącego nie wymagał interwencji chirurgicznej. Sądy uznały, że liczne poważne dolegliwości zdrowotne skarżącego nie uniemożliwiały mu dalszego odbywania kary pozbawienia wolności.

2. Postępowanie cywilne przeciwko Skarbowi Państwa

44. W marcu 2007 roku skarżący wystąpił z powództwem przeciwko Skarbowi Państwa o zadośćuczynienie w kwocie 150 000 złotych (PLN) (około 36 000 euro (EUR)) z tytułu szkody niemajątkowej, jakiej jego zdaniem doznał w wyniku przeludnienia cel oraz nieodpowiednich warunków bytowych i niewłaściwej opieki medycznej w Zakładzie Karnym w Płocku, gdzie odbywał karę pozbawienia wolności. Skarżący wystąpił również o zwolnienie go z opłat sądowych, powołując się na brak pracy i środków finansowych.

45. W bliżej nieokreślonej dacie Sąd Okręgowy w Płocku nakazał skarżącemu uiszczenie opłat sądowych w wysokości 7 500 PLN (około 2 000 EUR).

46. Następnie sąd postanowił częściowo zwolnić skarżącego z opłat sądowych, nakazując mu wniesienie pozostałej części opłaty w wysokości 1 500 PLN (około 420 EUR).

47. Wydaje się, że skarżący odwołał się od tego postanowienia, występując o pełne zwolnienie go z opłat sądowych.

48. W dniu 30 marca 2007 roku Sąd Okręgowy w Płocku zwrócił skarżącemu jego odwołanie, ponieważ zostało ono wniesione bez zachowania odpowiednich wymogów proceduralnych, a mianowicie skarżący nie podał w swoim odwołaniu wszystkich potrzebnych informacji oraz nie przedłożył niezbędnych dokumentów. W dniu 5 lipca 2007 roku ten sam sąd odrzucił kolejne odwołanie wniesione przez skarżącego, ponieważ zgodnie z prawem krajowym tego rodzaju środek mu nie przysługiwał.

49. Wydaje się, że skarżący wysłał jeszcze kolejny wniosek o zwolnienie go z opłat sądowych. W dniu 13 lipca 2007 roku Sąd Okręgowy w Płocku zwrócił się do skarżącego o złożenie oświadczenia o posiadanych zasobach finansowych, w celu uzasadnienia wniosku.

50. Wydaje się, że skarżącemu ostatecznie przyznano pełne zwolnienie z opłat sądowych.

51. W dniu 25 czerwca 2009 roku do Sądu Okręgowego w Płocku wpłynęła opinia biegłego medyka, z której wynikało, że stan zdrowia skarżącego, w szczególności zaś miażdżyca tętnic nóg, przepuklina kręgosłupa, zapalenie kości i stawów, chroniczne zapalenie oskrzeli oraz zniekształcenia stawów, nie mają żadnego związku i nie są bezpośrednim wynikiem jego pobytu i warunków odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w Płocku. W opinii tej stwierdzono również, że przyczyna rozlicznych dolegliwości zdrowotnych u skarżącego jest nieznana, ale z całą pewnością ich początek sięga jeszcze okresu sprzed pobytu w zakładzie karnym.

52. Ponadto biegły poczynił jeszcze następujące ustalenia dotyczące stanu zdrowia skarżącego i jego leczenia w Zakładzie Karnym w Płocku: miażdżyca tętnic u skarżącego miała swój początek w roku 1995 lub w okresie jeszcze wcześniejszym; był on osobą palącą i leczenie chronicznego zapalenia oskrzeli rozpoczął w 1997 roku; problemy z kręgosłupem rozpoczęły się u niego w 1998 roku; przyjmował też leki na owrzodzenie żołądka. W opinii stwierdzono również, że leczenie medyczne prowadzone w trakcie pobytu skarżącego w zakładzie karnym można uznać za skuteczne, ponieważ stwierdzone u niego przewlekłe choroby nie czyniły dalszych postępów.

53. W dniu 5 sierpnia 2009 roku Sąd Okręgowy w Płocku oddalił powództwo skarżącego co do meritum (sygn. IC 586/07). Kopia wyroku została doręczona skarżącemu w dniu 12 grudnia 2009 roku.

54. W dniu 20 stycznia 2010 roku skarżący poinformował Sąd Okręgowy, że pragnie odwołać się od wyroku sądu pierwszej instancji, wnosząc o przekazanie mu uzasadnienia decyzji.

55. W dniu 8 lutego 2010 roku Sąd Okręgowy w Płocku odrzucił apelację skarżącego z uwagi na to, że została wniesiona po terminie. W dniu 8 kwietnia 2010 roku ten sam sąd odrzucił odwołanie skarżącego od tej decyzji.

E. Postępowanie w sprawie rozwodowej skarżącego

56. W dniu 31 maja 2007 roku skarżący wniósł ponadto do Trybunału skargę na błędy proceduralne i niekorzystny wynik postępowania w sprawie rozwodowej, którego był stroną.

57. W dniu 5 stycznia 2006 roku Sąd Okręgowy w Płocku wydał wyrok w sprawie rozwodowej skarżącego.

58. W dniu 24 marca 2006 roku Sąd Okręgowy w Płocku odrzucił apelację skarżącego z powodu niezachowania wymogów formalnych, między innymi niesprecyzowania dokładnego przedmiotu apelacji, tj. określenia czy skarżący występował o zmianę wyroku sądu pierwszej instancji, czy też o jego całkowite uchylenie oraz z powodu niewniesienia przez niego wymaganej opłaty sądowej w wysokości 50 PLN (około 13 EUR).

59. W dniu 22 września 2006 roku Sąd Apelacyjny w Warszawie odrzucił odwołanie skarżącego od tej decyzji.

F. Postępowanie z zakresu ubezpieczeń społecznych dotyczące stopnia niepełnosprawności skarżącego

60. W dniu 31 maja 2007 roku skarżący wniósł też do Trybunału skargę na błędy proceduralne oraz niekorzystny wynik wszczętego na jego wniosek postępowania z zakresu ubezpieczeń społecznych.

61. Skarżący nie przedłożył wszystkich dokumentów dotyczących postępowania będącego przedmiotem tej części jego skargi. Z uwagi na to Trybunał nie jest w stanie poczynić dokładnych ustaleń.

62. W bliżej nieokreślonej dacie, na wniosek skarżącego, wszczęte zostało postępowanie z zakresu ubezpieczeń społecznych, mające na celu określenie stopnia niepełnosprawności skarżącego i wysokości przysługującej mu renty.

63. Jak się wydaje w dniu 19 czerwca 2006 roku Sąd Rejonowy w Warszawie postanowił odrzucić wniosek skarżącego z powodu niespełnienia przez niego wymogów proceduralnych, a mianowicie niezapłacenia przez skarżącego opłaty sądowej (opłata podstawowa) w kwocie 30 PLN (około 8 EUR). Wydaje się, że skarżący wniósł następnie szereg odwołań, przy czym niektóre z nich po terminie. Finalnie, wniosek skarżącego został skreślony z listy spraw z powodu niespełnienia przez niego szeregu wymogów proceduralnych, a mianowicie niewniesienia opłaty oraz niezachowania wymaganego terminu.

64. W dniu 31 maja 2010 roku skarżącemu wystawiono zaświadczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

65. Szczegółowy opis właściwego prawa krajowego i praktyki w zakresie ogólnych zasad dotyczących warunków odbywania w Polsce kary pozbawienia wolności oraz przewidzianych przepisami prawa krajowego środków dostępnych dla osadzonych, podnoszących zarzut nieodpowiednich warunków odbywania kary, został przedstawiony w pilotażowych wyrokach Trybunału w sprawach *Orchowski przeciwko Polsce* (nr 17885/04, §§ 75-85, 22 października 2009) oraz *Norbert Sikorski przeciwko Polsce* (nr 17599/05, §§ 45-88, 22 października 2009). Bardziej aktualne rozważania zawarto w decyzji Trybunału w sprawie *Łatak przeciwko Polsce* ((dec.), nr 52070/08, §§ 25-54, 12 października 2010).

66. Przepisy dotyczące opieki medycznej w zakładach karnych zostały przedstawione w wyroku Trybunału w sprawie *Sławomir Musiał przeciwko Polsce* (nr 28300/06, §§ 48-61, 20 stycznia 2009).

PRAWO

I. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 3 KONWENCJI

67. Skarżący, powołując się na Artykuł 3 Konwencji, podniósł zarzut przeludnienia, nieodpowiednich warunków bytowych oraz niewłaściwej opieki medycznej w Zakładzie Karnym w Płocku. Twierdził w szczególności, że warunki odbywania przez niego kary pozbawienia wolności nie spełniały standardów przewidzianych w odniesieniu do osób pozostających w podobnym do jego stanie zdrowia. Odpowiedni przepis Konwencji brzmi następująco:

"Nikt nie może być poddany torturom ani innemu nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu."

A. Dopuszczalność*1. Rząd*

68. Rząd, w swoim stanowisku z dnia 9 maja 2008 roku, wniósł wstępne zastrzeżenie analogiczne do powołanego w pilotażowej sprawie *Orchowski* (wspominana wyżej, §§ 95-98).

69. W szczególności Rząd podkreślił, że skarżący przed wniesieniem w dniu 31 maja 2007 roku swojej skargi do Trybunału w oparciu o Artykuł 3 powinien był: (1) wystąpić do Trybunału Konstytucyjnego, na podstawie art. 191 w zw. z art. 79 Konstytucji, z wnioskiem o stwierdzenie niekonstytucyjności Rozporządzenia z 2006 roku; (2) skorzystać ze środków przewidzianych w Kodeksie karnym wykonawczym, takich jak odwołanie od niezgodnej z prawem decyzji wydanej przez administrację więzienną, skarga do właściwego sędziego penitencjarnego na umieszczenie skarżącego w konkretnej celi zakładu karnego lub skarga na warunki bytowe panujące w więzieniu, wniesiona do organów odpowiedzialnych za wykonywanie wyroków karnych albo do Rzecznika Praw Obywatelskich oraz (3) wystąpić z powództwem cywilnym przeciwko Zakładowi Karnemu w Płocku (sprawa o sygn. IC 586/07). Jeżeli chodzi o ostatni z wymienionych środków Rząd twierdził, że w chwili wnoszenia przez skarżącego swojej skargi do Trybunału miał on szanse powodzenia. Rząd powołał się przy tym na szereg spraw krajowych, w których z dobrym skutkiem wykorzystano przepisy Kodeksu Cywilnego, co doprowadziło do przyznania osadzonemu odszkodowania z tytułu szkody niemajątkowej doznanej przez nich na skutek bezprawnej ingerencji w ich prawo do ochrony przed biernym paleniem, zatruciem pokarmowym, pobiciem przez współwięźniów lub zakażeniem wirusem HIV. Rząd powołał się również na cztery inne ostatnio wydane wyroki, na mocy których byli więźniowie otrzymali odszkodowanie z tytułu naruszenia ich praw osobistych w wyniku przeludnienia cel lub nieodpowiednich warunków panujących w zakładzie karnym.

70. Z uwagi na powyższe Rząd zwrócił się do Trybunału o odrzuceniu skargi z uwagi na niewyczerpanie środków dostępnych na podstawie prawa krajowego, zgodnie z Artykułem 35 § 1 Konwencji.

2. Skarżący

71. Skarżący nie przedstawił żadnych uwag.

3. Trybunał

72. Trybunał zauważa, że określona w Artykule 35 § 1 Konwencji zasada przewidująca konieczność wyczerpania wszystkich środków odwoławczych na podstawie prawa wewnętrznego, implikuje wymóg istnienia możliwości normalnego skorzystania przez skarżącego ze środków odwoławczych, które są dla niego dostępne i wystarczające dla uzyskania zadośćuczynienia z tytułu zarzucanych przez niego naruszeń. Istnienie przedmiotowych środków musi być wystarczająco pewne nie tylko w teorii, ale również w praktyce; w przeciwnym wypadku nie będą one posiadały wymaganych cech dostępności i skuteczności (zobacz, między innymi, sprawa *Akdivar i Inni przeciwko Turcji*, 16 września 1996, § 65, *Sprawozdania z Wyroków i Decyzji* 1996-IV).

73. W kwestii wyczerpania środków odwoławczych przewidzianych prawem wewnętrznym ciężar dowodu rozkłada się pomiędzy strony. Na Rządzie, powołującym się na niewyczerpanie tych środków, spoczywa obowiązek wykazania Trybunałowi, że w przedmiotowym czasie dany środek był skuteczny i dostępny zarówno w teorii jak i w praktyce, a więc że istniał do niego dostęp oraz że w odniesieniu do zarzutów skarżącego środek ten mógł zapewnić mu zadośćuczynienie i w rozsądnym zakresie miał perspektywę powodzenia. Jednakże, po wypełnieniu tego obowiązku przez Rząd, to skarżący powinien wykazać, że powołany przez Rząd środek został przez niego faktycznie wykorzystany lub że w szczególnych okolicznościach sprawy okazał się z jakichś powodów niewystarczający lub nieskuteczny, albo że istniały szczególne okoliczności zwalniające skarżącego ze spełnienia tego wymogu (ibid., § 68).

Ponadto Artykuł 35 ust. 1 musi być stosowany z pewną dozą elastyczności i bez nadmiernego formalizmu. Oznacza to między innymi, że należy realistycznie uwzględnić nie tylko istnienie formalnych środków odwoławczych w systemie prawnym Umawiającej się Strony, lecz także ogólny kontekst prawny i polityczny, w jakim one funkcjonują, jak również okoliczności sytuacji osobistej skarżących (ibid., § 69).

74. W przedmiotowej sprawie, skarga z Artykułu 3 Konwencji została wniesiona w dniu 31 maja 2007 roku, a więc w czasie gdy skarżący przebywał jeszcze w zakładzie karnym. Na wniesioną przez niego skargę składały się dwa elementy, jako że została on wniesiona kontekście szczególnego stanu zdrowia skarżącego. Po pierwsze skarżył się on na przeludnienie w celach oraz wynikające stąd złe warunki bytowe i sanitarne, jakie musiał znosić podczas swojego pobytu w Zakładzie Karnym w Płocku, po drugie zaś skarga dotyczyła jakości zapewnianej mu tam opieki medycznej w aspekcie jego dolegliwości ortopedycznych oraz innych poważnych schorzeń.

75. Rząd twierdził, że przed wniesieniem skargi na podstawie Artykułu 3, skarżący mógł skorzystać z szeregu dostępnych dla niego środków proceduralnych. W szczególności mógł on popierać wniesione wcześniej, w 2007 roku, powództwo cywilne, podnosząc w nim naruszenie jego praw osobistych.

76. Należy zaznaczyć, że w dniu 13 października 2009 roku wydano dwa wyroki pilotażowe dotyczące warunków panujących w polskich zakładach karnych – w sprawach *Orchowski* (powołana wyżej) oraz *Norbert Sikorski* (*Norbert Sikorski przeciwko Polsce*, nr 17599/05, 22 października 2009). W wyrokach tych Trybunał stwierdził, że poczynszy od roku 2000 do co najmniej połowy 2008 roku przeludnienie w polskich zakładach karnych miało charakter strukturalny, co podważało skuteczność jakichkolwiek środków dostępnych na podstawie prawa krajowego, sprawiając, że miały one charakter iluzoryczny i teoretyczny, nie będąc w

stanie zapewnić zadośćuczynienia w odniesieniu do wnoszonych przez skarżących skarg (ibid. §§ 111 i 147). Trybunał wskazał przy tym, że w sytuacji gdy zarzucane naruszenie nie miało już dalej miejsca, a nie można go było wyeliminować ze skutkiem wstecznym, jedynym środkiem zadośćuczynienia było odszkodowanie pieniężne. W takich sytuacjach, przy uwzględnieniu zasady subsydiarności, nie można wykluczyć, że skarżący podnoszący zarzut poniżającego traktowania w wyniku warunków odbywania przez nich kary pozbawienia wolności powinni w pierwszej kolejności skorzystać z możliwości wystąpienia z powództwem cywilnym, na co powołuje się Rząd (ibid. § 109).

77. Następnie, Trybunał stwierdził, że – uwzględniając ewolucję przepisów prawa krajowego w obszarze praw osobistych – pozew cywilny na podstawie Artykułu 24 w związku z Artykułem 448 Kodeksu Cywilnego może być uznawany za "skuteczny środek" dla celów Artykułu 35 ust.1 Konwencji począwszy od 17 marca 2010 roku. Mając na względzie trzyletni okres przedawnienia, obowiązujący przy wnoszeniu takiego powództwa, Trybunał uznał, że zasadniczo we wszystkich sprawach, w których w czerwcu 2008 roku zarzucane naruszenie zostało albo naprawione poprzez umieszczenie skarżącego w warunkach zgodnych z Konwencją, albo *ipso facto* zakończyło się wraz ze zwolnieniem skarżącego, zainteresowani skarżący powinni wystąpić z powództwem cywilnym z powodu naruszenia ich praw osobistych, występując o stosowne zadośćuczynienie (sprawa *Latak*, powołana wyżej, § 85). Trybunał w sposób wyraźny potwierdził, że we wniesionych do Trybunału sprawach dotyczących warunków odbywania kary pozbawienia wolności, które nie zostały jeszcze uznane za dopuszczalne, właściwym jest dokonywanie oceny środka powołanego przez Rząd w świetle aktualnej sytuacji, to jest w chwili rozpatrywania sprawy przez Trybunał.

Jednakże Trybunał stwierdził również, że w szczególnym kontekście skarg wniesionych po wydaniu wyroków pilotażowych w sprawach *Orchowski* i *Sikorski* a wynikających z wyżej wymienionego problemu przeludnienia w polskich zakładach karnych, przynajmniej do roku 2008, skarżący, który wniósł swoją skargę do Trybunału w czasie gdy powództwa cywilnego na podstawie Artykułu 24 w związku z Artykułem 448 Kodeksu Cywilnego nie można było uznać za "skuteczny środek" dla celów Artykułu 35 Konwencji, to jest przed 17 marca 2010 roku (patrz sprawa *Latak*, powołana wyżej, § 85), w zasadzie nie może skorzystać z tego środka w sytuacji, jeżeli w czasie rozpatrywania jego sprawy przez Trybunał roszczenie, którego dotyczyło powództwo cywilne, objęte było przedawnieniem (patrz *Grzywaczewski przeciwko Polsce*, nr 18364/06, § 66, 31 maja 2012; *Musiałek i Baczyński przeciwko Polsce*, nr 32798/02, §§ 113-14, 26 lipca 2011 oraz *Miroslaw Zieliński przeciwko Polsce*, nr 3390/05, § 46, 20 września 2011).

78. Ponadto Trybunał orzekł również w kwestii skuteczności oraz zasadności środków cywilnych dostępnych na podstawie prawa polskiego przed 17 marca 2010 roku w sprawach, gdzie skarżącymi byli osadzeni ze zdiagnozowanymi poważnymi problemami zdrowotnymi, którzy – podobnie jak skarżący w przedmiotowej sprawie – skarżyli się, że nieodpowiednia opieka medyczna w połączeniu z przeludnieniem w zakładzie karnym oraz złymi warunkami bytowymi powodowały u nich ból i cierpienie podczas odbywania przez nich kary pozbawienia wolności (patrz sprawa *Grzywaczewski*, powołana wyżej, § 64 oraz *Musiałek*, powołana wyżej, §§ 11 i 112). W wyrokach tych, odnosząc się do sytuacji sprzed 17 marca 2010 roku, stwierdzono, że tylko środek umożliwiający załatwienie całości wniesionej przez skarżącego skargi, a nie jedynie wybranych jej aspektów, może w sposób realny naprawić jego sytuację (patrz sprawa *Grzywaczewski*, powołana wyżej, §§ 63-69 oraz *Musiałek*, powołana

wyżej, § 111-12; porównaj też ze sprawą *Sławomir Musiał przeciwko Polsce*, nr 28300/06, § 80, 20 stycznia 2009).

79. Tak w tej, jak i w innych wcześniejszych sprawach, Trybunał z zadowoleniem wita rozwój w orzecznictwie krajowym, dotyczącym praw osobistych. Niemniej jednak Trybunał zauważa, że powołane przez Rząd przykłady orzecznictwa krajowego nie wskazują na to, aby środki dostępne w dacie wniesienia skargi do Trybunału dawały skarżącemu realną perspektywę zapewnienia mu lepszych warunków i odpowiedniej opieki medycznej w trakcie jego pobytu w zakładzie karnym (patrz między innymi *Kaprykowski przeciwko Polsce*, nr 23052/05, §§ 54 -57, 3 lutego 2009 oraz *Kulikowski przeciwko Polsce (nr 2)*, nr 16831/07, § 52, 9 października 2012).

80. Stwierdzenie to pozostaje bez uszczerbku dla orzeczeń Trybunału wydawanych w przyszłości w podobnych sprawach, wnoszonych do Trybunału w czasie gdy: (1) zarzucane naruszenie Konwencji nie ma już miejsca, a zatem nie może zostać wyeliminowane ze skutkiem wstecznym oraz (2) powództwo cywilne można już uznać za "skuteczny środek" dla celów Artykułu 35 Konwencji, to jest po 17 marca 2010 roku (patrz sprawa *Łatak*, powołana wyżej, § 85 oraz paragraf 77 powyżej). W takich sytuacjach, przy uwzględnieniu zasady subsydiarności, skarżący podnoszący zarzut traktowania go z naruszeniem artykułu 3 Konwencji na skutek nieodpowiedniej opieki medycznej lub specjalnej w połączeniu z przeludnieniem w zakładzie karnym lub złymi warunkami bytowymi, w zasadzie powinien skorzystać ze wskazanego wyżej środka cywilnego.

Z uwagi na powyższe, uwzględniając datę, w której skarżący w niniejszej sprawie wniósł swoją skargę do Trybunału oraz datę zwolnienia go z więzienia, Trybunał stwierdza, że bez znaczenia pozostaje fakt, iż skarżący odstąpił od dochodzenia roszczenia odszkodowawczego z tytułu zarzucanych złych warunków bytowych oraz nieodpowiedniej opieki medycznej zapewnianej mu w Zakładzie Karnym w Płocku (a contrario *Pustelnik przeciwko Polsce (dec.)*, nr 37775/09, 23 października 2012).

81. W każdym razie należy zauważyć, że do czasu wniesienia swojej skargi do Trybunału na podstawie Artykułu 3, skarżący spędził już prawie cztery lata nieprzerwanego pobytu w Zakładzie Karnym w Płocku (patrz paragraf 19 powyżej). Przed wniesieniem skargi do Trybunału złożył on do władz więziennych wiele skarg na jakość opieki medycznej podczas jego pobytu w zakładzie karnym i wystąpił o przerwę w odbywaniu kary z uwagi na zły stan zdrowia (patrz paragrafy 38-43 powyżej). Władze więzienne przez wiele lat uznawały, że skarżący był odpowiednio leczony w Zakładzie Karnym w Płocku. W czerwcu 2007 roku postanowiono umieścić go na sześć miesięcy w szpitalu Aresztu Śledczego w Gdańsku w celu leczenia jego nowych dolegliwości (patrz paragraf 37 powyżej). Trybunał uznaje, że podejmując wyżej wskazane działania skarżący w wystarczający sposób zwrócił uwagę właściwych organów na istnienie zależności pomiędzy warunkami jego pobytu w zakładzie karnym i otrzymywaną tam opieką medyczną a stanem jego zdrowia (patrz, między innymi, sprawa *Grzywaczewski*, powołana wyżej, § 65).

82. Podsumowując Trybunał nie może stwierdzić, że Rząd wykazał skuteczność jakiegokolwiek środka krajowego, w tym skargi konstytucyjnej oraz środków wynikających z Kodeksu karnego wykonawczego, z których skarżący powinien był skorzystać w związku ze swoim wnioskiem o przerwę w odbywaniu kary oraz skargami do władz administracyjnych i więziennych w celu uzyskania odpowiedniej rekompensaty.

A zatem zastrzeżenie Rządu co do niewyczerpania środków krajowych musi zostać odrzucone.

83. Trybunał wskazuje również, że nie może nieuwzględnić wymogu stosowania reguły sześciomiesięcznego terminu na wniesienie skargi wyłącznie z tego powodu, że pozwany Rząd nie zgłosił wstępnego zastrzeżenia w oparciu o tę regułę. Trybunał po raz kolejny stwierdza, że reguła sześciu miesięcy, będąc wyrazem dążenia Umawiających się Stron do zapobiegania kwestionowaniu minionych postanowień po upływie nieokreślonego upływu czasu, służy interesom nie tylko pozwanego Rządu, ale również zasadzie pewności prawa rozumianej jako wartość sama w sobie. Wyznacza ona bowiem czasowe granice nadzoru sprawowanego przez organy Konwencji, sygnalizując zarówno poszczególnym osobom jak i organom Państwa okres, po upływie którego taki nadzór nie jest już możliwy (patrz *Marchowski przeciwko Polsce*, nr 10273/02, § 48, 8 lipca 2008 oraz *Walker przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* (dec.), nr 34979/97, ECHR 2000-I).

84. W sprawach, w których występuje ciągła sytuacja, taki sześciomiesięczny okres rozpoczyna swój bieg od chwili ustania tej sytuacji. Pojęcie "ciągłej sytuacji" odnosi się do stanu spraw, wynikającego z trwających działań, podejmowanych przez Państwo lub w jego imieniu, które powodują, że skarżący staje się osobą poszkodowaną. Normalnie sześciomiesięczny okres na wniesienie skargi rozpoczyna swój bieg od daty podjęcia ostatecznej decyzji w procesie prowadzącym do wyczerpania środków przewidzianych prawem wewnętrznym. Jednakże w sytuacji, gdy od samego początku jasne jest, że skarżący nie ma dostępu do skutecznego środka odwoławczego, wówczas okres ten biegnie od daty zaskarżonych czynności lub środków (patrz *Ananyev i Inni przeciwko Rosji*, nr 42525/07 oraz 60800/08, § 72-79, 10 stycznia 2012; *Kawiecki przeciwko Polsce* (dec.), nr 15593/07, § 90, 23 października 2012 oraz *Koval przeciwko Ukrainie* (dec.), nr 65550/01, 30 marca 2004 wraz z dalszymi odniesieniami).

85. Przedmiotowa sprawa dotyczy pobytu skarżącego w Zakładzie Karnym w Płocku, który miał miejsce w trzech dających się dokładnie sprecyzować okresach, a mianowicie od 30 grudnia 1998 do 14 lipca 1999 roku, kiedy to skarżący został zwolniony, a następnie od 8 sierpnia 2003 do 4 czerwca 2007 oraz od 9 stycznia do 6 lutego 2008 roku. Wynika stąd, że pobyt skarżącego w Zakładzie Karnym nie może być interpretowany jako "ciągła sytuacja" (patrz sprawa *Kawiecki*, powołana wyżej, § 91). Uwzględniając fakt, że skarżący wniósł swoją skargę z Artykułu 3 do Trybunału w dniu 31 maja 2007 roku skarga w zakresie zarzutu dotyczącego pierwszego okresu odbywania przez niego kary pozbawienia wolności (30 grudnia 1998 do 14 lipca 1999 roku) musi zostać uznana za niedopuszczalną z uwagi na niezachowanie wymogu sześciomiesięcznego terminu określonego w Artykule 35 ust. 1 Konwencji i odrzucona zgodnie z postanowieniem Artykułu 35 ust. 4.

Trybunał stwierdza jednocześnie, że pozostała część skargi, obejmująca drugi i trzeci okres odbywania przez skarżącego kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w Płocku, nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu Artykułu 35 ust. 3 (a) Konwencji. Trybunał stwierdza dalej, że nie jest ona nieuzasadniona z jakichkolwiek innych względów. A zatem musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum sprawy

1. Stanowiska stron

(a) skarżący

86. Skarżący podniósł, że warunki jego pobytu w Zakładzie Karnym w Płocku w okresie od 8 sierpnia 2003 do 4 czerwca 2007 oraz od 9 stycznia do 6 lutego 2008 roku nie spełniały standardów przewidzianych w Artykule 3 Konwencji, w szczególności zaś wymogów odnoszących się do osób będących w podobnym do jego stanie zdrowia. Skarżył się on, że był przetrzymywany w przeludnionych celach, a przyznany mu limit czasu przebywania poza celą był bardzo ograniczony, przysługiwała mu bowiem tylko jedna godzina dziennie spaceru na świeżym powietrzu oraz jeden prysznic na tydzień. Skarżący podniósł również zarzut, że w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności nie miał zapewnionej odpowiedniej opieki medycznej. I wreszcie, skarżący twierdził, że był zmuszony do przebywania w jednej celi ze współwięźniem cierpiącym na schizofrenię, z historią zachowań agresywnych.

(b) Rząd

87. Rząd twierdził, że podczas odbywania kary pozbawienia wolności skarżący nie był traktowany w sposób nieludzki ani poniżający, a stopień dolegliwości kary nie sięgał poziomu minimum w rozumieniu Artykułu 3 Konwencji. Zdrowie i życie skarżącego nie były zagrożone, jako że miał on zapewnioną regularną, specjalistyczną opiekę lekarską i odpowiednie leczenie.

2. Ocena Trybunału

88. Trybunał musi odpowiedzieć na pytanie, czy – w świetle stanu zdrowia skarżącego – warunki jego prawie czteroletniego pobytu w Zakładzie Karnym w Płocku (od 8 sierpnia 2003 do 4 czerwca 2007 oraz od 9 stycznia do 6 lutego 2008) osiągnęły takie minimum dolegliwości by wejść w zakres Artykułu 3 Konwencji.

89. Podsumowanie ogólnych zasad dotyczących badania kwestii z zakresu opieki medycznej i warunków odbywania kary w kontekście Artykułu 3 można znaleźć w niedawno wydanych wyrokach Trybunału w sprawach *Sławomir Musiał* oraz *Orchowski* (obie powołane wyżej, odpowiednio §§ 85-88 oraz §§ 119-229).

90. Skarżący, bez podawania dalszych szczegółów, twierdził, że odbywając karę pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w Płocku był przetrzymywany w przeludnionych celach, mając prawo tylko do jednej godziny dziennie pobytu na świeżym powietrzu oraz jednego prysznica w tygodniu (patrz paragrafy 20 i 27 powyżej).

91. Rząd przyznał, że w okresie od 2003 roku do stycznia 2008 roku całkowita pojemność Zakładu Karnego w Płocku była przekroczona średnio o 32%. Rząd nie przedstawił jednakże żadnych danych statystycznych ani informacji dotyczących okresu od 2003 do 2007 roku, na podstawie których można byłoby stwierdzić, czy skarżący również odczuł skutki ogólnego przeludnienia zakładu karnego, a jeśli tak to w jakim stopniu (patrz paragraf 24 powyżej). Jeżeli zaś idzie o trzeci okres odbywania przez skarżącego kary pozbawienia wolności, od stycznia do lutego 2008 roku, to zostało potwierdzone, że przebywał on w przeludnionej celi o powierzchni na jedną osobę wynoszącej 2 m² (patrz paragraf 25 powyżej). Rząd twierdził również, że cele skarżącego były czyste, dobrze oświetlone, posiadały dobrą wentylację, a on sam podczas pobytu w więzieniu mógł uczestniczyć w wielu zajęciach rekreacyjnych. Nie kwestionowano faktu, że skarżącemu przysługiwała tylko jedna godzina pobytu na świeżym powietrzu dziennie oraz jeden prysznic tygodniowo.

92. Trybunał po raz kolejny stwierdza, że zarzuty złego traktowania muszą być poparte odpowiednimi dowodami. Przy dokonywaniu oceny dowodów Trybunał przyjął zasadę dowodu "ponad uzasadnioną wątpliwość". Niemniej jednak celem Trybunału nigdy nie było zapożyczanie podejścia stosowanego przez krajowe

systemy prawne posługujące się tym standardem. Zadaniem Trybunału nie jest bowiem orzekanie o winie za przestępstwo karne ani o odpowiedzialności cywilnej, ale o odpowiedzialności Umawiających się Państw wynikającej z Konwencji. Specyfika zadania wynikającego z Artykułu 19 Konwencji, a mianowicie zapewnienie zaangażowania się Umawiających się Państw w przestrzeganie podstawowych praw zapisanych w Konwencji, warunkuje sposób podejścia Trybunału do kwestii materiału dowodowego i przeprowadzania dowodu. W postępowaniu przed Trybunałem nie ma barier proceduralnych ograniczających dopuszczalność dowodów ani z góry ustalonych zasad ich oceny. Trybunał przyjmuje rozstrzygnięcia, które – w jego opinii – poparte są swobodną oceną całego materiału dowodowego, w tym wnioskami wypływającymi z analizy faktów i oświadczeń stron. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, przeprowadzenie dowodu może wynikać ze współistnienia wystarczająco mocnych, jasnych i zgodnych wniosków lub z podobnych, niedających się obalić domniemań faktycznych. Ponadto, stopień przekonania niezbędny dla osiągnięcia konkretnego rozstrzygnięcia i związane z tym rozłożenie ciężaru dowodu nierozłącznie wiążą się ze specyfiką faktów, charakterem podnoszonych zarzutów oraz powoływanym na podstawie Konwencji prawem (patrz sprawa *Ananyev*, powołana wyżej, § 121, z dalszymi odwołaniami).

93. Trybunał ma na uwadze obiektywne trudności, jakie napotykają skarżący przy gromadzeniu dowodów na poparcie swoich twierdzeń dotyczących warunków odbywania przez nich kary pozbawienia wolności. Z uwagi na ograniczenia nakładane przez władze więzienne od osadzonych nie można realistycznie oczekiwać dostarczenia zdjęć zajmowanej celi, czy też podania jej dokładnych wymiarów, panującej w niej temperatury oraz stanu oświetlenia. Tym niemniej skarżący musi jednak podać w miarę szczegółowy opis warunków odbywania kary, wymieniając pewne konkretne elementy, jak na przykład daty przeniesień między zakładami karnymi, które umożliwiłyby Trybunałowi stwierdzenie, że skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona lub niedopuszczalna z jakichkolwiek innych względów.

94. Trybunał wielokrotnie już stwierdzał, że sprawy dotyczące zarzutów obejmujących nieodpowiednie warunki odbywania kary pozbawienia wolności nie poddają się rygorystycznemu stosowaniu zasady *affirmanti incumbit probatio* (stawiający zarzut musi go udowodnić), ponieważ w tego rodzaju przypadkach to wyłącznie pozwany Rząd posiada dostęp do informacji umożliwiających potwierdzenie lub obalenie zarzutu. Wynika stąd, że po zawiadomieniu Rządu o skardze wniesionej przez skarżącego, to na Rządzie spoczywa obowiązek zebrania i przedstawienia odpowiednich dokumentów. Nieprzedstawienie przez Rząd przekonujących dowodów dotyczących materialnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności może stwarzać przesłanki do wyciągnięcia wniosku o uzasadnionych podstawach dla zarzutów podnoszonych przez skarżącego (ibid. § 123, z dalszymi odniesieniami).

95. Jeżeli chodzi o przedmiotową sprawę to oficjalne statystyki polskiej Służby Więziennej wskazują, że w czasie odbywania przez skarżącego kary pozbawienia wolności Zakład Karny w Płocku zmagał się z problemem przeludnienia oraz że maksymalne obłożenie było tam przekroczone o 19% do 36% (patrz paragraf 22 powyżej). Stan ten potwierdza również fakt, że średnio raz na trzy miesiące dyrektor Zakładu Karnego w Płocku kierował oficjalne pisma do sędziego penitencjarnego, informując go o przeludnieniu cel więziennych (patrz paragraf 21 powyżej).

96. Trybunał stwierdził już w wyrokach wydanych w sprawach *Orchowski* i *Norbert Sikorski*, że przez wiele lat, a mianowicie w okresie od roku 2000 przynajmniej do połowy 2008 roku, przeludnienie w polskich więzieniach i aresztach

śledczych stanowiło problem o charakterze strukturalnym, polegający na stosowaniu "praktyki niezgodnej z Konwencją" (ibid., odpowiednio § 151 i §§ 155-156).

97. Trybunał uznaje zatem za wykazane, że przez cały okres odbywania przez skarżącego kary pozbawienia wolności, w Zakładzie Karnym w Płocku występował poważny problem przeludnienia. Trybunał za zasadne uznaje również wyciągnięcie negatywnego wniosku z faktu nieprzedstawienia przez Rząd niezbędnych informacji dotyczących obłożenia cel, w których przebywał skarżący w okresie od 2003 do 2007 roku wnioskując, że generalny i systemowy problem przeludnienia dotyczył również skarżącego. I chociaż faktyczna wielkość powierzchni mieszkalnej przypadającej na skarżącego w zajmowanych przez niego celach w tym okresie nie jest znana, to Trybunał przyjmuje, że wynosiła ona poniżej 3 m² na osobę. Nie podlega zaś dyskusji, że w ostatnim okresie pobytu skarżącego w Zakładzie Karnym w Płocku (w styczniu i lutym 2008 roku) skarżący był umieszczony w celach o faktycznej powierzchni 2 m² oraz 2,2 m² przypadającej na jednego osadzonego (patrz paragraf 25 powyżej).

98. W sprawie *Orchowski* Trybunał miał na względzie wyrok z dnia 26 maja 2008 roku, w którym Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że nie można uznać za humanitarne traktowanie pobytu osadzonego w celi więziennej o powierzchni mniejszej niż 3 m² na osobę oraz że przeludnienie o tak poważnym charakterze, jakie istniało w Polsce, samo w sobie może zostać uznane za nieludzkie i poniżające traktowanie (ibid., §§ 85 i 123). Trybunał, mając na uwadze zasadę subsydiarności uznał, że wyżej wymienione orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego może stanowić dla Trybunału podstawowe kryterium oceny przy stwierdzaniu, czy przeludnienie w polskich zakładach karnych narusza wymogi Artykułu 3 Konwencji. Trybunał uznał zatem, że wszystkie sytuacje, w których osadzony pozbawiony był minimalnej powierzchni mieszkalnej 3 m² na osobę w zajmowanej przez niego celi, będą traktowane jako silnie wskazujące, że nastąpiło naruszenie Artykułu 3 Konwencji (ibid.).

99. Jeżeli chodzi o drugą część skargi wniesionej przez skarżącego na podstawie Artykułu 3, która dotyczy jakości opieki medycznej zapewnianej mu w Zakładzie Karnym w Płocku, Trybunał zauważa, że podczas odbywania kary pozbawienia wolności skarżący cierpiał na chorobę wrzodową, żylaki, miażdżycę tętnic, zapalenie kości i stawów, chroniczne zapalenie oskrzeli oraz przepuklinę kręgosłupa. Z powodu licznych wyżej wymienionych chorób jego stan zdrowia był ogólnie zły. W roku 2007 skarżący został uznany za osobę niepełnosprawną, a w roku 2010 przyznano mu kategorię osoby o znacznym stopniu niepełnosprawności (patrz paragrafy 32 i 34 powyżej).

100. Skarżący nie przedstawił żadnych dokumentów, które by wskazywały, że w okresie odbywania przez niego kary pozbawiania wolności wymagał on specjalistycznej opieki lekarskiej lub leczenia szczególnego rodzaju. Trybunał odnotowuje co prawda fakt, że poczynił on mglistą uwagę o tym, że wymaga specjalistycznego leczenia ortopedycznego, którego mu odmówiono. Jednakże, na poparcie swojego twierdzenia przedstawił on jedynie dwa dokumenty; z pierwszego wynikało, że w sierpniu 2007 roku Dyrektor Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w Łodzi uznał, iż zakład opieki zdrowotnej Zakładu Karnego w Płocku nie podjął wszelkich niezbędnych działań w celu zapewnienia skarżącemu protezy (patrz paragraf 41 powyżej), z drugiego dokumentu, stanowiącego kopię postanowienia sądu krajowego z dnia 14 listopada 2007 roku, wynikało, że zgodnie z zaświadczeniami lekarskimi z dnia 12 lipca oraz 8 listopada 2007 roku, u skarżącego nie ma potrzeby przeprowadzania operacji kręgosłupa (patrz paragraf 43 powyżej). Należy zauważyć, że informacje oraz dokumenty przedstawione przez skarżącego w odniesieniu do jego

problemów zdrowotnych natury ortopedycznej oraz podnoszona przez niego potrzeba otrzymania protezy i poddania się operacji, będąc należycie odnotowane, są jednak dla Trybunału niewystarczające by stanowić podstawę dla szerszej oceny tego aspektu jego skargi.

101. Co więcej, materiał znajdujący się w posiadaniu Trybunału wskazuje, że skarżący był często badany przez lekarzy ogólnych oraz lekarzy różnych specjalności (patrz paragraf 32 powyżej). Rząd poinformował, że podczas czteroletniego okresu pobytu skarżącego w Zakładzie Karnym w Płocku, od 2003 do 2007 roku oraz w roku 2008 był on badany przez lekarzy specjalistów medycyny wewnętrznej (147 razy) oraz fizjoterapii (dwadzieścia dwa razy), przez pulmonologa (czterdzieści razy), stomatologa (jedenaście razy), radiologa (dziewięć razy), dermatologa (trzy razy), laryngologa (dwa razy), okulistę (trzy razy) i raz przez chirurga naczyniowego.

102. Ponadto, w roku 2007 władze dokonały weryfikacji i potwierdziły, że rozwijające się u skarżącego choroby mogą być skutecznie leczone w ramach systemu penitencjarnego oraz że zapewniana mu do tej pory więzienna opieka lekarska była wystarczająca. W następstwie skarg wniesionych do władz więziennych przez skarżącego stwierdzono, że miał on zapewnioną właściwą opiekę medyczną, będąc badanym przez lekarzy specjalistów i otrzymując niezbędne leki (patrz paragraf 40 powyżej). Nadto w trakcie postępowania w sprawie wniosku skarżącego o udzielenie mu przerwy w odbywaniu kary sądy krajowe uznały, że odpowiednią opiekę medyczną i leczenie można mu zapewnić w ramach systemu więziennego i nie ma podstaw medycznych dla poddawania się przez skarżącego operacji kręgosłupa. Uznano wówczas, że liczne poważne problemy zdrowotne skarżącego nie uniemożliwiały mu dalszego odbywania kary pozbawienia wolności (patrz paragraf 43 powyżej).

103. Należy zauważyć, że w swojej skardze wniesionej do Trybunału skarżący nie wydawał się kwestionować zakresu i jakości opieki medycznej zapewnianej mu przez władze w Zakładzie Karnym w Płocku. Skarżył się natomiast, że nie został zbadany przez specjalistę ortopedę oraz że kilkakrotnie nie otrzymał środków przeciwbólowych (patrz paragrafy 33 i 100 powyżej).

104. Trybunał nie jest w stanie stwierdzić, czy rozwój choroby skarżącego mógłby zostać powstrzymany lub spowolniony gdyby wyszedł on na wolność i mógł swobodnie szukać opieki medycznej u wybranych przez siebie specjalistów. Jednakże w przedmiotowej sprawie bardzo wyraźnie widać, że władze postępowały zgodnie z zaleceniami lekarzy co do prawidłowego leczenia skarżącego oraz że jego stan był regularnie monitorowany przez różnych specjalistów. Z uwagi na brak jakichkolwiek zaświadczeń lekarskich na poparcie zarzutu skarżącego, że zapewniana mu w więzieniu opieka lekarska była nieodpowiednia lub niewystarczająca Trybunał oprze się na wnioskach biegłego z zakresu medycyny ustanowionego przez sąd w trakcie prowadzonego na wniosek skarżącego postępowania cywilnego o zadośćuczynienie. Wynika stąd, że Trybunał w pełni akceptuje tezę, że wyniki leczenia skarżącego podczas jego pobytu w Zakładzie Karnym w Płocku uznano za dobre oraz że jego dolegliwości wywodzące się jeszcze sprzed pierwszego okresu pobytu skarżącego w więzieniu nie miały żadnego związku i nie były bezpośrednim wynikiem odbywania przez niego kary pozbawienia wolności ani warunków odbywania kary w wyżej wymienionym zakładzie karnym (patrz paragrafy 51 i 52 powyżej).

105. W końcu, w świetle sprzecznych oświadczeń stron oraz braku jakichkolwiek dowodów w tej kwestii, Trybunał nie może stwierdzić czy skarżący przebywał w jednej celi z osadzonym posiadającym historię choroby psychicznej i

agresywnych zachowań (patrz paragrafy 29 i 30 powyżej). W każdym razie, biorąc pod uwagę powyższe, Trybunał nie ma obowiązku badania tego elementu skargi.

106. Mając na względzie okoliczności sprawy oraz ich łączny wpływ na skarżącego Trybunał stwierdza, że ból i cierpienie jakich doświadczył wykraczały poza nieuchronny poziom dolegliwości wynikający z odbywania kary pozbawienia wolności, przekraczając tym samym próg uciążliwości wyznaczony Artykułem 3 (porównaj ze sprawą *Orchowski*, powołaną wyżej, § 134 i 135).

107. A zatem nastąpiło naruszenie Artykułu 3 Konwencji.

II. ZARZUT NARUSZENIA ARTYKUŁU 8 KONWENCJI

108. Odnośnie do kwestii przeludnienia w świetle prawa skarżącego do poszanowania jego integralności fizycznej i psychicznej lub jego prawa do życia prywatnego i ochrony prywatnej przestrzeni Trybunał uznał za właściwe podnieść z własnej inicjatywy kwestię stosowania się przez Polskę do wymogów Artykułu 8 Konwencji, którego stosowny fragment brzmi następująco:

" 1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego...

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa, z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób."

109. Trybunał zauważa, że skarga ta jest związana ze skargą badaną wyżej i analogicznie musi zostać uznana za dopuszczalną.

110. Stwierdziwszy naruszenie Artykułu 3 Trybunał jest zdania, że na podstawie Artykułu 8 Konwencji nie pojawia się odrębna kwestia odnośnie do warunków odbywania kary pozbawienia wolności przez skarżącego. Niemniej jednak Trybunał pragnie zauważyć, iż Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że prawo wyznaczające standardy odbywania kary pozbawienia wolności w Polsce było niekonstytucyjne.

III. POZOSTAŁE ZARZUTY NARUSZENIA KONWENCJI

111. Skarżący podniósł ponadto szereg zarzutów na podstawie Artykułu 6 ust. 1 Konwencji, którego odpowiedni fragment brzmi następująco:

"Każdy ma prawo do sprawiedliwego ... rozpatrzenia jego sprawy ... przez sąd ... przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym albo o zasadności każdego oskarżenia w wytoczonej przeciwko niemu sprawie karnej..."

112. Skarżący podniósł zarzut naruszenia jego prawa dostępu do sądu przez to, że sądy krajowe nie przyznały mu pełnego zwolnienia z opłat sądowych w wytoczonej przez niego sprawie z powództwa cywilnego przeciwko Skarbowi Państwa, która w tym czasie toczyła w sądzie pierwszej instancji (patrz paragrafy 44-45 powyżej).

113. Trybunał zauważa, że od momentu, kiedy otrzymał skargę, skarżącemu przyznano, jak się wydaje, pełne zwolnienie z opłat sądowych. Meritum sprawy było badane przez sąd pierwszej instancji, który wydał w tej sprawie wyrok w dniu 5 sierpnia 2009 roku. Finalnie, w ustawowym terminie skarżący nie wniósł apelacji od wyroku. Nie można zatem uznać, aby dostęp skarżącego do sądu był w jakikolwiek sposób ograniczony.

114. Co do wniesionej przez skarżącego podobnej skargi, a dotyczącej jego sprawy rozwodowej, Trybunał zauważa, pomijając już kwestię czy fakt, że skarżący został zwolniony z opłat sądowych lub nie, stanowił naruszenie Artykułu 6 ust. 1 Konwencji, że skarga ta nie ma żadnych podstaw. Skarżącemu uniemożliwiono wniesienie apelacji od wyroku sądu pierwszej instancji ponieważ nie spełnił on szeregu wymogów proceduralnych, a nie tylko dlatego, że nie wniósł sądowej opłaty podstawowej (patrz paragraf 58 powyżej).

115. Podobna skarga, dotycząca postępowania z zakresu ubezpieczeń społecznych, toczącego się na wniosek skarżącego w celu ustalenia stopnia jego niepełnosprawności jest również nieuzasadniona, ponieważ skarżący nie przedstawił niezbędnych dokumentów, które umożliwiłyby Trybunałowi ustalenie dokładnego przebiegu postępowania.

116. I wreszcie skarżący podniósł zarzut odnoszący się do prowadzonego przeciwko niemu postępowania karnego twierdząc, że sądy krajowe błędnie oceniły przedstawione dowody i odmówiły wyznaczenia drugiego obrońcy z urzędu w celu sporządzenia skargi kasacyjnej w jego sprawie (patrz paragrafy 6-17 powyżej).

117. Trybunał zauważa jednak, iż przedstawione materiały nie wskazują na jakąkolwiek arbitralność ani błędy proceduralne ze strony właściwych sądów krajowych. W trakcie procesu karnego skarżący był reprezentowany przez obrońcę z urzędu i miał wyznaczonego adwokata dla potrzeb wniesienia skargi kasacyjnej. Sąd krajowy odmówił jedynie wyznaczenia innego adwokata po tym, jak pierwszy nie znalazł podstaw do wniesienia kasacji. Trybunał stwierdził już w podobnym kontekście, że Artykuł 6 Konwencji nie nakłada na Państwo obowiązku zapewniania pomocy ze strony kolejnych obrońców z urzędu wyznaczanych w celu stosowania środków prawnych, co do których stwierdzono, że nie rokują realnych perspektyw powodzenia (patrz *Antonicelli przeciwko Polsce*, nr 2815/05, § 43, 19 maja 2009). Z uwagi na to, że w przedmiotowej sprawie nie stwierdzono oznak arbitralności ani zaniedbania w wykonywaniu swoich obowiązków przez pierwszego adwokata można uznać, że Państwo wypełniło swój obowiązek stworzenia podstaw prawnych dla skorzystania przez skarżącego z pomocy prawnej w związku z postępowaniem kasacyjnym.

118. W świetle wszystkich posiadanych materiałów, w zakresie, w jakim wszystkie wyżej wymienione kwestie wchodzą w obszar jego właściwości, Trybunał nie stwierdza w nich żadnych oznak naruszenia praw i wolności zapisanych w Konwencji oraz jej Protokołach.

Wynika stąd, że ta część skargi jest w sposób oczywisty nieuzasadniona i musi zostać odrzucona zgodnie z Artykułem 35 ust. 3 (a) oraz 4 Konwencji.

IV. STOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

119. Artykuł 41 Konwencji stanowi co następuje:

"Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie niniejszej konwencji lub jej protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie"

A. Szkoda

120. Skarżący wystąpił o przyznanie mu zadośćuczynienia z tytułu szkody majątkowej oraz niepieniężnej poniesionej na skutek doznanych cierpień. Nie wymienił przy tym jakichkolwiek kwot w tym względzie, w sposób wyraźny

zwracając się do Trybunału o określenie wysokości takiej kwoty na zasadzie słuszności.

121. Rząd stwierdził, że skoro skarżący nie sprecyzował poszczególnych pozycji swojego roszczenia o zadośćuczynienie, Rząd nie może poczynić żadnych uwag w tym względzie.

122. Jeżeli chodzi o podniesioną kwestię poniesienia szkody majątkowej, to chociaż nie została ona przez skarżącego sprecyzowana Trybunał po raz kolejny stwierdza, że w każdym przypadku musi istnieć wyraźna zależność pomiędzy podnoszoną przez skarżącego szkodą a naruszeniem Konwencji (patrz *Barberà, Messegué i Jabardo przeciwko Hiszpanii* (Artykuł 50), 13 czerwca 1994, §§ 16-20, Seria A nr 285-C; *Berktaş przeciwko Turcji*, nr 22493/93, § 215, 1 marca 2001 oraz *Khudobin przeciwko Rosji*, nr 59696/00, § 142, ECHR 2006-XII).

123. Trybunał, mając na uwadze swoje ustalenia dotyczące skargi wniesionej przez skarżącego na podstawie Artykułu 3 Konwencji stwierdza, że nie znaleziono związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy podnoszoną szkodą a stwierdzonym naruszeniem Konwencji (patrz sprawa *Sławomir Musiał*, powołana wyżej, §§ 109-110 oraz *Kalashnikov przeciwko Rosji*, nr 47095/99, § 139, ECHR 2002-VI). Dlatego też Trybunał oddala roszczenie skarżącego o odszkodowanie z tytułu szkody majątkowej.

124. Z drugiej strony, Trybunał uznaje, że skarżący poniósł szkodę o charakterze niepieniężnym na skutek przebywania w warunkach pozbawienia wolności z naruszeniem Artykułu 3 Konwencji (patrz paragrafy 106 i 107 powyżej), która nie zostaje w sposób wystarczający naprawiona poprzez stwierdzenie naruszenia jego praw wynikających z Konwencji. Dokonując oceny na zasadzie słuszności, zgodnie z wymogiem Artykułu 41 Konwencji, Trybunał przyznaje skarżącemu z tego tytułu kwotę w wysokości 5 000 EUR.

B. Koszty i wydatki

125. Skarżący wystąpił również o zwrot kosztów i wydatków. Nie sprecyzował kwoty swojego roszczenia, nie wskazał też, czy przedmiotowe koszty zostały poniesione przed sądami krajowymi, czy przed Trybunałem. Nie załączono też żadnych faktur dotyczących tego roszczenia.

126. Rząd stwierdził, że skarżący nie sprecyzował swojego roszczenia o zwrot kosztów; nie uzasadnił go też, nie przedstawiwszy odpowiednich faktur.

127. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału, skarżący jest uprawniony do zwrotu kosztów i wydatków jedynie w zakresie, w jakim wykazano, że zostały one faktycznie i w sposób uzasadniony poniesione, w rozsądnej wysokości. W przedmiotowej sprawie, mając na względzie powyższe kryteria oraz fakt, że skarżący nie tylko że nie przedstawił Trybunałowi koniecznych dokumentów, ale także nie określił dokładnej kwoty poniesionych kosztów Trybunał oddala jego roszczenie o zwrot kosztów i wydatków we wszystkich względach.

C. Odsetki z tytułu zwłoki

128. Trybunał uznaje za właściwe, aby odsetki z tytułu zwłoki zostały oparte na krańcowej stopie pożyczkowej Europejskiego Banku Centralnego, do której należy dodać trzy punkty procentowe.

Z TYCH WZGLĘDÓW TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje* za dopuszczalną skargę na podstawie Artykułów 3 oraz 8 Konwencji, w zakresie dotyczącym jakości opieki medycznej oraz warunków bytowych skarżącego podczas odbywania przez niego kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w Płocku w okresie od 8 sierpnia do 4 czerwca 2007 roku oraz od 9 stycznia do 6 lutego 2008 roku, natomiast pozostałą część skargi uznaje za niedopuszczalną;
2. *Stwierdza*, że nastąpiło naruszenie Artykułu 3 Konwencji jedynie w odniesieniu do warunków bytowych skarżącego podczas osadzenia w zakładzie karnym.
3. *Stwierdza*, że nie ma konieczności odrębnego badania skargi na podstawie Artykułu 8 Konwencji;
4. *Stwierdza*
 - (a) że pozwane Państwo ma wypłacić skarżącemu, w terminie trzech miesięcy od daty, w której wyrok stanie się ostateczny na zasadach Artykułu 44 ust. 2 Konwencji, kwotę 5 000 EUR (pięć tysięcy euro) plus wszelkie podlegające płatności podatki, z tytułu szkody niepieniężnej, po przeliczeniu na walutę pozwanego Państwa po kursie wymiany obowiązującym w dniu rozliczenia;
 - (b) że od momentu wygaśnięcia wyżej wymienionego okresu trzech miesięcy do chwili rozliczenia płatności podlegają proste odsetki według stopy równej krańcowej stopie pożyczkowej Europejskiego Banku Centralnego w okresie zwłoki plus trzy punkty procentowe;
5. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego o słuszne zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim oraz ogłoszono w formie pisemnej dnia 2 kwietnia 2013 roku na zasadach Artykułu 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Lawrence Early
Kanclerz

Ineta Ziemele
Przewodnicząca